

canvas

IS in het vizier

Inhoud

IS in het vizier	3
De afleveringen	
Aflevering 1: Voor God en kalifaat	5
Aflevering 2: In de tegenaanval	7
Aflevering 3: Verschroeide aarde	9
Aflevering 4: Een nieuw front	11
IS in het vizier - online	13
IS in het vizier - on tour	14
IS in het vizier - lessenpakket	15
Perscontact	16

IS in het vizier

Met Rudi Vranckx op zoek naar het duistere hart van IS vanaf dinsdag 21 maart

Terwijl tientallen partijen de strijd met IS aanbinden op evenveel fronten, reist Rudi Vranckx in *IS in het vizier* langs de frontlijnen van deze totaal nieuwe soort oorlog. Hij trekt van slagveld naar stadsoorlog, maar ook naar de diepste catacomben van het internet en versleutelde messaging-apps. Hij ontmoet militairen, ex-jihadstrijders en cyberanalisten, hopeloze én strijdvaardige burgers. Tegelijk probeert hij zich ook een beeld te vormen van de tegenpartij, door de verhalen van IS-gevangenen, deserteurs en kindsoldaten. Stuk voor stuk bieden ze een blik in het duistere hart van IS. Vier afleveringen op Canvas, vanaf dinsdag 21 maart om 21.15u., maar ook volop online, op Twitter, Instagram, Facebook, deredactie.be en canvas.be. Daarnaast komt er ook een reeks voordrachten en een lessenkoffer.

Hoe vat je het zwarte gat zonder er zelf in opgezogen te worden? Die uitdaging stelde zich voor Rudi Vranckx en zijn ploeg. Het resultaat is *IS in het vizier*, een unieke blik in het duistere hart van IS.

“Dit is het meest uitdagende project dat ik ooit heb gedaan.” Rudi Vranckx meent het. De voorbije maanden waren dan ook heftig voor hem en z’n team. *“We hadden onszelf de opdracht gegeven om het zwarte gat van IS in te duiken, wat per definitie onmogelijk is. We wilden naar een plek waar je eigenlijk niet naartoe kan. En toch hebben we die mission impossible op twee manieren waargemaakt: door fysiek zo dichtbij als mogelijk bij het zwarte gat te komen, aan de frontlijnen van de oorlog tegen IS, maar ook door in de hoofden te kruipen van de mensen die IS hebben meegemaakt. De vluchtelingen, maar vooral ook de deserteurs, zij die zelf de duisternis in zich meedragen.”*

Die missie bracht Rudi Vranckx en zijn ploeg naar het hart van de strijd in Irak en het ontrafelende Libië, waar jihadi's tot de dood vechten voor de utopie van het "kalifaat". Maar ook naar Turkije, Libanon en Tunesië: landen die in de slipstream van de oorlog ontworcht dreigen te raken. Vranckx ontmoette gewone mensen in de getroffen regio's en militieleden die zich straat na straat een weg vechten in de versterkte bolwerken van IS, daalde af in de tunnels waar IS zich verschanste en kreeg een uitzonderlijke inkijk in de Amerikaanse dronebasis nabij Mosoel. Maar net zo goed verkende hij dat andere, verborgen strijdperk: de diepste catacomben van het internet en versleutelde messaging-apps. Want dit is een totaal nieuwe soort van oorlog, die zich op veel fronten afspeelt.

Maar Vranckx wilde ook begrijpen wat jongeren drijft om zich aan te sluiten bij de horrormachine van IS. Hij ontmoette getraumatiseerde kindsoldaten die amper onder woorden konden brengen wat ze gezien hadden, en ex-strijders zonder een greintje wroeging. Moeders die verweesd achtergebleven zijn en gezinnen die halsoverkop zijn moeten vluchten voor de zwarte vlag.

“De werkelijkheid overstijgt de fictie”, vertelt hij over zijn ervaringen. “Je kan het zo intens, zo waanzinnig niet bedenken, en toch moet je het proberen te vatten. Dat hebben we meegenomen in deze reeks: niet alleen in wat we tonen, maar ook hoe we het tonen. Gebruikt IS drones aan het front? Dan doen wij dat voor onze luchtbeelden ook. Verspreiden ze cyberpropaganda die zo uit een game zou kunnen komen? Dan gebruiken wij dezelfde beeldtaal.”

Tonen en lessen trekken, dat is volgens Rudi Vranckx de kern van journalistiek. *“Je gaat op zoek naar de thema's die onze tijd bepalen of, in dit geval, onze tijd verscheuren. Als woede en angst vandaag het publieke debat overheersen, dan is het onze verdomde plicht om ons licht te laten schijnen op de oorzaken daarvan, hoe confronterend ook. Toen we eraan begonnen, leek het ons een bijna onmogelijke missie. Maar nu, op het einde van de rit, denk ik dat het ons gelukt is. Niet dat het er nu op zit; voor onze maatschappij begint de opdracht hier nog maar. We moeten voorbij de polarisatie zien te raken en voluit inzetten op inclusie. Want als er mij één gevoel bij blijft na IS in het vizier, dan is het wel dat: het is nog niet voorbij.*

IS in het vizier is een productie van Canvas en VRT Nieuws.

Vanaf dinsdag 21 maart om 21.15 u. op Canvas, canvas.be en vrtnu.be.

Aflevering 1 – Voor God en kalifaat

Dinsdag 21 maart

Luchtbeeld met drone in Sirte : *"Dit is een totaal andere soort van oorlog."* (Aboe Bakr Mitieg, militieleider)

Hoe dicht kan je bij IS raken? Rudi Vranckx start zijn zoektocht aan het front in Libië, waar jihadi's vechten om de stad Sirte. Maar wie zijn die jihadi's precies? Wat verwachten ze van het 'kalifaat'? Worden hun verwachtingen ingelost? Hoe gaan ze om met de gruwelijke praktijken van de terreurbeweging. Is er een weg terug? En wat denkt hun familie over hun keuze?

Dwars over de hoofdweg die als een ader door de Libische stad Sirte loopt, is een geïmproviseerde barricade opgeworpen. Verhakkelde containers versperren de weg. Een waarschuwing: *"lets verder wachten sluipschutters. Best die zijstraat daar niet nemen."*

Te midden van de brokstukken die achterbleven na de val van Khaddafi, is IS wortel geschoten. Enkele duizenden strijders hebben de geboortestad van wijlen de Libische dictator omgebouwd tot een satellietstaat van het "kalifaat", waar lijfstraffen staan op het negeren van de religieuze voorschriften en politieke tegenstanders van het nieuwe regime op straat neergeschoten worden.

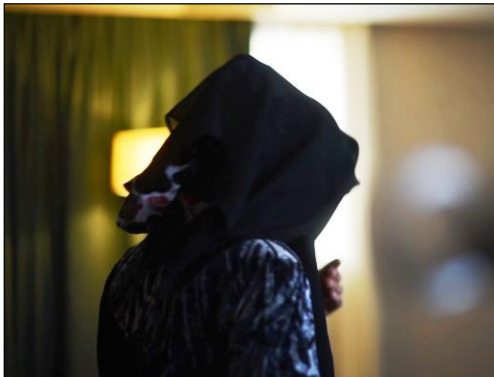
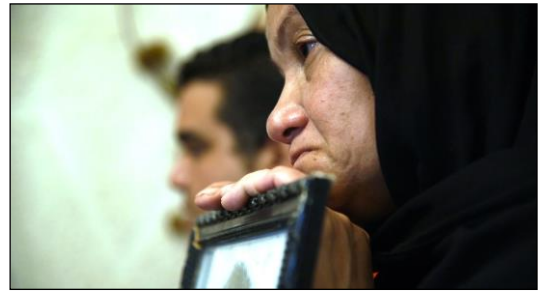

Maar dat is buiten de stadsmilities gerekend die in de nasleep van Khaddafi's dood vochten om de controle in rijke steden als Misrata en allesbehalve bereid zijn om Sirte op te geven. Op hun flipflops en zwaaiend met kalasjnikovs trotseren ze de bomauto's en sluipschutters die IS op hen af stuurt. Natuurlijk liggen de veldhospitalen afgeladen vol.

Wat bezielde de jihadi's om have en goed te verlaten en te gaan vechten voor God en het kalifaat? Hun motieven blijken nogal divers te zijn. Eén van hen zegt het zo: *“IS zou me helpen trouwen, ze zouden me rechtvaardig behandelen, mijn leven in handen nemen. En ze betaalden me 3000 euro per maand.”*

Wie zijn die IS'ers, vaak al even jong als de onervaren militieleden die hen bevechten? In Tunesië ontmoet Vranckx een moeder, een van de velen die radeloos achterblijven nadat hun zoon gekozen heeft voor een toekomst die ze nooit had vermoed. Ze is ongeschoold, benadrukt ze, begrijpt het niet: *“Je zegt dat er geen God is behalve Allah, en dan ga je naar Daesh om mensen te vermoorden?”*

Niet alleen in Tunesië worden families uiteengerukt, of in Libië. Ook in België kon Shariah4Belgium jarenlang ongestoord preken op straat, zieltjes ronselen en levens verwoesten. En dat allemaal voor een utopische islamstaat die in de realiteit meer weg heeft van de hel dan van het paradijs, zo getuigen gevluchte inwoners uit Raqqa. Ze hebben hun leven gewaagd om de waarheid over IS te kunnen vertellen: *“Aan de rand Raqqa zaten jezidivrouwen opgesloten. ‘In godsnaam, verlos ons!’, schreeuwden ze. Dagelijks werden ze door 40, 50 mannen bezocht. Wie houdt dat vol?”*

Hoe kan zoiets bestaan, de totale banalisering van de gruwel? En hoe kan je daar zelf aan deelnemen? Een gedeserteerde IS'er, nu zelf op de vlucht, getuigt op gevaar van eigen leven over doorgedreven trainingen en geesten die voor altijd verwrongen worden. De strijd zou wel eens veel langer kunnen duren dan we tot nu toe denken.

Intussen vordert in Sirte de slag om de stad veel langzamer dan verwacht. Al verschillende keren is de nakende overwinning aangekondigd, en uitgebleven. En het maandenlange, voortdurende vechten eist zijn tol: *“We weten niet hoe het zal gebeuren, maar het moet stoppen. Genoeg is genoeg. Geen oorlog meer.”*

Aflevering 2 - In de tegenaanval

Dinsdag 28 maart

"Macht, wat is macht? Dat je dat kan, op die knop duwen? Leven en dood. Dat is macht." (Belgische F16-piloot)

De snelle opmars maar vooral ook de gruwelijke praktijken van IS in Irak en Syrië sloegen de wereld met verstomming. In deze tweede aflevering onderzoekt Rudi Vranckx hoe de internationale gemeenschap in de tegenaanval gaat, vaak samen met plaatselijke milities. In de Iraakse woestijn wordt het net rond het IS-bolwerk Mosul steeds strakker aangespannen. Daarbij worden de modernste oorlogstechnieken ingezet tegen een primitief maar fanatiek leger. Rudi Vranckx ontmoet de vader van een levend verbrande Jordaanse piloot, praat met Amerikaanse en Belgische militairen en trekt naar het front met Koerdische Peshmerga's.

Januari 2015. Een half jaar nadat de executie van de Amerikaanse fotograaf James Foley de vreselijke realiteit van de oorlog in Syrië en Irak naar het Westen bracht, wacht de Jordaanse piloot Moath Al-Kasasbeh een al even gruwelijk lot. Zijn dood, levend verbrand in een metalen kooi, wordt door de propagandamachine van IS in de markt gezet met een 22 minuten durende video.

"Het is niet alleen de plicht van moslims om IS te bestrijden. Iedereen moet dat doen. Het is een humanitaire plicht", verzucht Moaths vader. En IS bestrijden, dat doet ook België, samen met Jordanië en de andere landen van de coalitie. In de Belgische militaire basis in Jordanië vertellen piloten over de dagdagelijkse realiteit van de luchtoorlog tegen IS. Dat die met de grootst mogelijke precisie gevoerd wordt om zo weinig mogelijk burgerslachtoffers te maken, en dus lang duurt.

Intussen houden Amerikaanse militairen in de legerbasis van Qayyarah (Irak) nauwlettend het uiteindelijke doel in de gaten: Mosul. Vranckx en zijn ploeg gaan er op bezoek in Rocket City, een voorbeeld van hoogtechnologische oorlogsvoering in de 21ste eeuw. De raketten die hier afgevuurd worden, kunnen 70 kilometer verder inslaan op de tweede verdieping van een gebouw. En dat tot op vijf meter nauwkeurig.

Terwijl zo dorp na dorp wordt heroverd op weg naar de IS-hoofdstad Mosul, zijn het de sjiitische milities, het Iraakse leger en vooral de Koerdische peshmerga die de zware offers van de oorlog brengen, ziet Vranckx. *“Wij vechten tot de laatste druppel bloed voor de vrijheid van ons land, tegen terrorisme en tirannie. Voor elke meter geven we tientallen geesten”*, verklaart een Koerdische generaal trots.

Hij overdrijft nauwelijks. De peshmerga zijn de stoottroepen van het bonte anti-IS-leger. Zij zijn het die de gruwelijke praktijken van de IS-strijders aan den lijve ondervinden, de boobytraps en de gepantserde bomauto's. *“De Europese strijders zijn de ergste. Zij zijn het die klaar staan om zich op te blazen.”*

Er wordt gevierd wanneer het kruis na twee jaar opnieuw op de toren van de kerk van Mar Oraha prijkt. Maar de weg naar Mosul is nog lang.

Aflevering 3 - Verschroeide aarde

Dinsdag 4 april

IS zit in het defensief. Maar daarmee is het probleem niet opgelost. In deze aflevering toont Rudi Vranckx hoe de terreurbeweging overal een spoor van vernieling achterlaat: verwoeste steden, vernietigd erfgoed, brandende oliebronnen en heel veel menselijk leed. In de steden die de coalitietroepen hebben heroverd op IS, krabbelen de inwoners weer recht na jaren onder het juk van de jihadi's. Ze proberen te begrijpen wat ze hebben meegemaakt en hun leven weer op te bouwen. Maar makkelijk is dat niet.

De weg naar Mosul brandt. Letterlijk. In Qayyarah, 100 km zuidelijker, vullen dikke wolken van zwarte rook de lucht zo ver je kan kijken. Zonder noemenswaardige bescherming werken arbeiders in apocalyptische omstandigheden de klok rond met hun bulldozers en kranen om het vuur onder controle te krijgen.

IS doet aan de tactiek van de verschroeide aarde. Toen ze verdreven werden, staken de jihadi's de zwavelmijnen van Qayyarah in brand. Een ramp voor milieu en volksgezondheid. De bevolking draagt de littekens van jarenlange extremistische overheersing, zichtbaar en onzichtbaar. *“Ze brachten de mensen samen op de markt. Iedereen. Na de speech amputeerden ze mijn hand”*, getuigt een van hen.

Met hetzelfde dedain springt IS om met werelderfgoed. De archeologische site van Nimrud, zo'n 40 kilometer van Mosul, werd zonder scrupules opgeblazen. Zo ging architectuur en kunst van duizenden jaren oud onherroepelijk verloren.

Gigantisch is de vernieling ook een kleine vierhonderd kilometer zuidwaarts, waar Fallujah, voorlopig de grootste op IS heroverde stad van Irak, versuft recht krabbelt na de tweede uppercut op twaalf jaar tijd. Er is veel meer vernield dan de terugkerende burgers verwacht hadden, eerder 60% van de stad dan de hen voorgespiegelde 10%.

Een plaatselijke glazenwasser ziet de toekomst somber in: *“Na de doortocht van de Amerikanen kregen we van hen nog compensatie om de stad opnieuw op te bouwen. Maar nu zijn er geen Amerikanen, geen centrale regering en zelfs geen lokale regering.”* Langzaam maar zeker komt er echter een zekere vorm van stabiliteit. De kinderen kunnen terug naar school, al wordt het personeel nog niet betaald.

Hier zal IS niet meer terugkeren, vertelt een van hun collega's, een leraar uit Qayyarah: *“Tot drie keer toe hebben ze het geprobeerd. Iedereen kwam naar buiten om hen tegen te houden. Zelfs de vrouwen, met stokken.”*

Leven na IS: het bestaat. Maar het is niet evident.

Aflevering 4 – Een nieuw front

Dinsdag 11 april

“Volgens mij is dit een socialemidia-oorlog. Het gebeurt allemaal op de sociale media.” (Osama Hajjaj, cartoonist)

Na zijn reis naar het duistere hart van IS keert Rudi Vranckx in deze laatste aflevering terug naar eigen land. Want de tentakels van de terreurbeweging reiken ook tot bij ons. Het grondgebied van het ‘kalifaat’ brokkelt wel af, maar de strijd is nog lang niet gestreden. De ‘cyberoorlog’ om de geesten van jonge moslims overal ter wereld gaat onverminderd voort. In deze aflevering onderzoekt Vranckx hoe dat in zijn werk gaat en hoe de tegenaanval ook online is ingezet. Hij vraagt zich ook af hoe we de ‘terugkomers’ moeten aanpakken in onze gepolariseerde maatschappij.

De militaire vernietiging van het ‘kalifaat’ in Syrië en Irak is een kwestie van tijd. Bommencampagnes en grondtroepen zullen hun werk doen en het rijk van de zelfverklaarde kalief zal oplossen. En wat dan?

Nog meer dan de zwarte vlaggen die de voorbije jaren gehesen werden en de steden waarin dat gebeurde, is het ‘idee’ van het kalifaat de echte vijand. Het is dat idee dat een onzichtbaar, online netwerk van cyberjihadi’s bindt en honderden van onze jongeren heeft doen afreizen om de jihad te voeren. De spinnen in het web? Dat zijn vanuit het kalifaat aangestuurde ronselaars.

Zo’n netwerk verslaan, kan alleen met een even uitgekiend netwerk. Wordt de ene oorlog uitgevochten met wapens en soldaten, dan hebben we voor die andere een resem uiteenlopende profielen nodig. Vranckx ziet hoe onze inlichtingendiensten apps en sociale media afschuimen en hackers op eigen houtje de strijd aanbinden met het cyberkalifaat.

Rud Vranckx praat met Hacker Mikro, die online vecht tegen IS

Rudi Vranckx volgt een ontmoeting tussen traumapsycholoog Ann Speckhard en de Belgische Laura Passoni, die een tijd in het 'kalifaat' woonde.

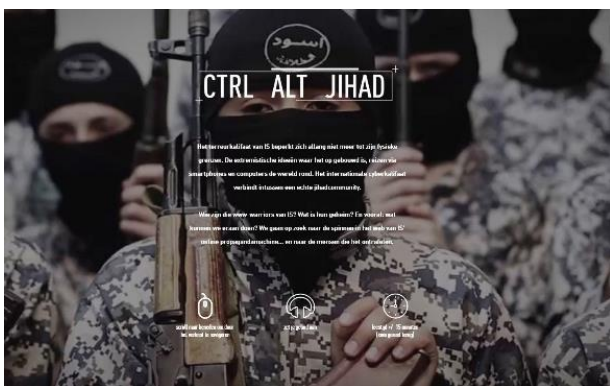
Helaas wordt Rudi Vranckx ook geconfronteerd met de lacunes in die aanpak en de uitdagingen van morgen. Wat met de terugkomers? Wat met hun getraumatiseerde kinderen? En wat met onze steeds meer gepolariseerde samenleving en haar oplossingen die het probleem net dreigen te voeden? Want vergis je niet: de roep van het kalifaat klinkt ook bij ons nog altijd. De strijd is nog maar begonnen.

IS in het vizier

Online

Sinds Rudi Vranckx en zijn team vorig najaar aan hun project begonnen, zijn hun opnamereizen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten op de voet te volgen op canvas.be, deredactie.be en de sociale media. Bij de start van de reeks steken ze nog een tandje bij, onder meer een longread over de *cyber war* van en tegen het kalifaat, een 360°-video en nog meer duiding en extra materiaal online.

Hoe ziet het cyberkalifaat er precies uit? Welke trucs gebruikt IS om zo'n doeltreffende propaganda te maken? En hoe ronselt het Syriëstrijders via het internet? Dat zoekt de Vranckx-redactie uit in de longread ***Ctrl-Alt-Jihad***, die gepubliceerd wordt in de aanloop naar de vierde aflevering van de reeks. Met tekst, video en infographics wordt het thema verder uitgediept. Experts en ervaringsdeskundigen leggen er uit hoe zij te werk gaan in het ontmantelen van het netwerk.

In een **360°-video** nemen Vranckx en zijn team je mee naar de brandende oliebronnen van Qayyarah.

Canvas verzamelt extra en verdiepend materiaal bij de reeks op vranckx.canvas.be. Op deredactie.be heeft *IS in het vizier* een eigen pagina.

Natuurlijk blijft de *Vranckx*-redactie ook 24 uur op 24 aanwezig op de sociale media:

- Instagram: [@teamvranckx](https://www.instagram.com/teamvranckx)
- Facebook: [In het spoor van Rudi Vranckx](https://www.facebook.com/InhetspoorvanRudiVranckx)
- Twitter: [@RudiVranckx](https://twitter.com/RudiVranckx)

IS in het vizier

Rudi Vranckx on tour

© Arthur Joos

Rudi Vranckx brengt zijn ervaringen en verhalen van het voorbije halfjaar niet alleen op het tv-scherm, maar ook naar de Vlaamse studenten. In de aanloop naar de eerste aflevering van *IS in het vizier* start hij zijn *college tour* met een voordracht in Leuven, om daarna ook nog Brussel en Antwerpen aan te doen. Aansluitend bezoekt hij scholieren en jongeren in Diest en een West-Vlaamse gesloten instelling.

Beginnen doet Vranckx dus op 8 maart in Leuven, waar hij meteen ook een paar fragmenten uit de tv-reeks *IS in het vizier* in avant-première zal tonen.

- **Woensdag 8 maart:** K.U. Leuven Rechtsfaculteit (voor de studenten Criminologie)
- **Dinsdag 14 maart:** K.U. Leuven campus Brussel (Economie en Bedrijfswetenschappen)
- **Dinsdag 28 maart:** Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen /Theaterstudio campus De Singel

Voor wie er op geen van de drie onderstaande college-data bij kan zijn, wordt de avond van 14 maart integraal gestreamd op deredactie.be en canvas.be vanaf 19.30 u.

IS in het vizier

Lessenpakket

Ook leerkrachten die Rudi Vranckx niet in levende lijve voor de klas krijgen, kunnen aan de slag met IS in het vizier. De Vranckx-redactie heeft een multimediaal lessenpakket ontwikkeld dat specifiek is afgestemd op maat van jongeren.

De thema's die in de reeks aan bod komen, worden rijkelijk geïllustreerd met videomateriaal. Een ideaal vertrekpunt voor een actuales of een klasgesprek.

Het lesmateriaal wordt vanaf 16 maart aangeboden op canvas.be, deredactie.be en de website van het VIAA (Vlaams Instituut voor archivering).

Perscontact

MEER INFORMATIE

Anne Stroobants, perscoördinator Canvas - tel. 02 741 51 63 - anne.stroobants@vrt.be

INTERVIEWS

interviews@vrt.be

PERSPORTAAL

Persfoto's zijn beschikbaar op het Persportaal van VRT Communicatie: <http://pers.vrt.be>
Geert Van Hoeymissen - Fotoredacteur Canvas - 02 741 35 59 -
geert.vanhoeymissen@vrt.be

Meer info in de Canvas-pressroom:
<http://communicatie.canvas.be>